

Pching Lu 平路 (Tchaj-wan)

Pching Lu (Ping Lu), laureátka Národní ceny za umění Tchaj-wanu za rok 2022, je oceňována za hluboký vhled do složitých vztahů a nejrůznějších peripetií v rodině a za jemné psychologické portréty svých hrdinů. Díky odbornému zázemí v psychologii i žurnalistice disponuje citem pro detail i schopností niterně se vcítit do jednotlivých postav a jejich emocí. Jejím hnacím motorem je neutuchající zvědavost a soucítění s druhými. Ve svém rozsáhlém díle otevírá široké spektrum společenských témat, jako jsou kultura, gender, politika či lidská práva. Nebojí se přitom experimentovat; aby co nejvěrněji odrážela realitu moderní společnosti ve vší její rozporuplnosti, vědomě opouští zažitá narativní formy a perspektivy. Romány Pching Lu tak čtenáři neustále nabízejí nové úhly pohledu a s nimi i nové porozumění údělu člověka v tomto světě.

úryvek ze sbírky *Moničin deník* přeložila Jana Heřmanová

Rodina na odbočce

Proti mému očekávání za mnou přišla moje hlavní ženská postava.

Jakmile vstoupila do místnosti, podívala se na obrazovku počítače na stole, udiveně do široka otevřela původně přivřené oči. S úsměvem jsem vysvětlila, že je jiná doba, psaní nyní vyžaduje rychlost a tohle je o něco rychlejší.

Přešla jsem ke stroji a vypnula ho, u toho jsem si neklidně mnula ruce. Od okamžiku, kdy vstoupila do pokoje, jsem neustále mimoděk i záměrně na jejím obličeji hledala stopy času. Její pečlivě ostříhané vlasy dosahovaly k uším, kulatý obličej vypadal delší, kolem koutků očí se objevily stopy po životních strastech, které jsem tam dříve neviděla. Ve skutečnosti jsme se několik let nesetkaly, byla jsem si také vědoma svých šedivějících skrání.

Vzchopila jsem se a zeptala se jí: „Měla ses v posledních letech dobře?“

„Ušlo to.“ Zvedla hlavu a uhladila si vlasy kolem uší. Stále ten známý drobný pohyb, který jsem mnohokrát popsala. Pak jsem si všimla načervenalého mateřského znaménka, co tehdy měla pod uchem, barva byla sytější, překvapivě trochu ztmavlo. Pokrčila rameny a žertem řekla: „Pak ses o mě už nestarala.“ Když to říkala, ještě se usmívala. Během smíchu svěsila koutky úst a objevil se sklíčený výraz.

„To jsem nebyla já,“ zapálila jsem si cigaretu a hovořila s úsměvem. Ve skutečnosti jsem trochu cítila vinu, vyfoukla jsem obláček kouře a pokračovala: „Ten, kdo tě toho roku opustil, byl tvůj přítel.“

Nic na to neřekla a jen se usmívala.

Pozorně jsem si prohlížela její obličej a znovu se starostlivě zeptala: „Vede se ti teď dobře?“

Sdělila mi, že od té epizody, kdy přišla o manželství, je pořád sama, těch pár let prostě nějak přežila. Střelila po mně pohledem a laškovně řekla: „Já vím, že stejně jako dřív nemáš trpělivost, o rozpoložení druhých slyšíš sotva dvě věty a už tě to otravuje.“

Pak pokračovala, že si ještě pamatuje, že mě zajímaly jenom příběhy. Když byl příběh

napsaný a už nebyl nový, už jsem se jím dál nezabývala. Nezajímala jsem se o osud hlavní mužské a ženské postavy hozené do příběhu – později mi poví další příběh. Řekla, že se tak dozvím, jak se jí poslední dobou vede.

Před několika dny večer, povídala, se rozhodla zůstat přes noc s jedním ženatým mužem.

Tónem pro vyprávění příběhu pokračovala, že to bylo na okraji Tchaj-peje, v na pohled spíše tichém a stranou položeném hotelu u horkých pramenů.

Po průchodu temným dvorkem obasan, která ukazovala cestu, roztáhla skleněné dveře. Vyprávěla, že se to vůbec nepodobalo současným hotelům s automatickým vyzvedáváním klíčů, kde je v pokoji jen pečlivě vybraná postel a všechno ostatní včetně výzdoby zde existuje kvůli posteli. Tento pokoj se podobal místnosti, kde bydlí rodina, byla tam i spousta nábytku, nejen pohovka a čajový stůl. Byly zde všechny velké kusy dřevěného nábytku od toaletního stolku po komodu s pěti zásuvkami. V rohu stál velký stůl pro osm osob a na něm termoska, na zdi visel zelený gázový přehoz na stůl.

„Tentokrát máme konečně domov.“ Pronesl muž spokojeně po obhlídce okolí. V okamžiku, kdy to ona, zvyklá na tento typ krátkých příjemných citových okamžiků, uslyšela, hrozně se vyděsila. Seděla u lůžka a nechápala, co ten muž povídá. Během chvíle jí dokonce i postava, co si před ní právě odkládala oblečení, připadala mnohem více cizí.

Řekla mi, že se domnívala, že je to mezi nimi naprosto jasné. On a ona nemohou vytvořit „rodinu“, ať už kvůli jeho stávající rodině, nebo z důvodu jejího nezávislého způsobu života. To, že dnes večer mohli být spolu, hodně záleželo právě na tomto. Mezi nimi nikdy nedošlo k žádnému nedorozumění. Nezúčastněným hlasem mi sdělila, že všechno, co mezi nimi bylo, bylo pouze vášnivé nyní. Vášně o to palčivější, že neměla žádnou budoucnost...

Pokud jde o „rodinu“, je to pro ni opak žádostivosti, se smíchem prohodila. „Rodina“ byla místem, odkud už utekla a nepomýšlela na návrat.

Pro toho muže, vzdychla, měla „rodina“ zcela jiný a velký význam! Teprve v té chvíli pochopila, že pouze když existuje „rodina“, je z mužova pohledu možné legálně prožívat intimitu, legálně se milovat, je možné legálně odkrývat vlastní prostor. Tak rozdílná, rozdílná definice „rodiny“, povídala mi se zdviženým obočím. Když domluvila, hurónsky se rozesmála, smála se, až jí začaly téct slzy.

Když skončila, zůstal jen smutný dozvuk. Já jsem tam strnule seděla. Slyšela jsem jen její chraptivý hlas: „Rodina? Jaký je pocit rodiny?“ Pokračovala, že si to už nepamatuje. Utřela si slzy smíchu, zmateně na mě hleděla. Povídala, že prostě jen najednou chtěla navštívit autorku, která jí naplánovala první půlku života.

Rodina, mumlala jsem si nerozhodně – jak bych mohla po vyslechnutí jejího příběhu nepocítit pohnutí? - Ač bych to radši nepřiznávala, pamatuju si tehdejší hlubokou lítost. Po obrovských proměnách našeho světa teď sice v posledních letech píšu sentimentální příběhy, ale určitě jsem se s ní nechtěla zcela rozloučit! V ději, který jsem tehdy vymyslela, ji mimomanželský vztah, který později neměl šanci, přiměl opustit rodinu. Věc, kterou každá žena pevně drží v rukách, ona s lehkostí pustila.

Při srovnání nevyhnutelně přemýšlím o sobě. V posledních letech spadá mé psaní

nevyhnutelně do žánru mýdlové opery. Život však pluje chvíli nahoru a chvíli dolů v rodinném stereotypu. Někdy mě napadá, že je to setrvačnost, co mě vede k tomu, že se podvolím vůli jiného člověka pod jednou střechou. Jakmile jsem si vyjasnila svou zbabělost, cítila jsem se zahanbená, protože já sama nejsem tak odvážná jako moje postava. Z jakého důvodu musela moje hlavní ženská postava na základě mého plánu (nebo je to moje upřímné podvědomé přání) odejít z manželství? Odejít z původního klidného a pohodlného života?

Když jsem se v myšlenkách dostala až sem, začala jsem se ještě více odsuzovat. Pod vlivem náhlého impulsu jsem jí ve vteřině navrhla: „Co kdybych ti změnila zápletku!“

Její obličej se rozzářil, v očích poskočila nová naděje.

„Ale odkud začneš přepisovat?“ Zeptala se spěšně.

V té chvíli jí zčervenaly tváře. Náhle se svou náladou podobala děvčeti. Moje vzpomínky se v tom okamžiku projasnily: vzpomněla jsem si, jak jsem se kdysi dívala na obličej té ženy a popisovala vzhled hlavní ženské postavy. I to načervenalé znaménko pod uchem, které je vidět, kdykoliv si ta žena odhrne vlasy. Úplně jsem se na chvíli ztratila v myšlenkách.

Jak dávná je to záležitost? Na samém začátku příběhu byla moje hlavní ženská postava ve věku, kdy toho o citech moc nevěděla. Tehdy ještě nebyla moc dlouho vdaná. V obklíčení mého textu neměla ani ponětí o tom, co se stane v budoucnosti...

Znovu jsem se zamyslela a popravdě mě to zasáhlo.

Potáhla jsem z cigarety a soustředila se. Posadila jsem se před monitor a zvolila příběh v souboru nazvaném podle jména mé hlavní ženské postavy.

I Rodina: YES? NO?

V počítačovém souboru byl děj příběhu převedený do vývojového diagramu. V místech se šipkami jsem objevila prostor pro větvení odboček.

Řekla jsem: „Uděláme změnu od prvního místa volby. Změníme to tak, že se v té rodině nikdy neobjevil nikdo třetí. Jinak řečeno, tvoje manželství bylo bezchybné...“

Ještě jsem to ani nedopověděla a na tváři hrdinky se objevil výraz plný zděšení. Známý pohled, který se náhle vynořil v mých vzpomínkách. Reagovala takto prudce, když se tehdy v epilogu příběhu její přítel rozhodl, že ji opustí. Při podpisu rozvodového listu o několik kapitol dříve, si neustále kousala nehty. Na tváři se však usadil jen lhostejný výraz.

„Ne, ne“ řekla mi v tom okamžiku, „to nezměníme, já to nezměním...“ Podobně jako tehdy rozhodně vrtěla hlavou. Pokračovala, že rozhodnutí nikdy nelitovala. Dodala, že i kdyby ji to mělo ještě víc vzdálit od idyly šťastné rodiny, není ochotná zbavit se nejintenzivnější lásky svého života.

Ach, zbavit se, moje hrdinka použila tento výraz. Její vzezření mi připomnělo můru poletující kolem ohně: „Raději se vzdám cností určených v minulosti, jen aby mé můří obočí zůstalo krásné po tisíce let.“ Na mysl mi vytanula některá dvojverší. Že by? Vytvořila jsem snad vnitřní svět své hrdinky na základě svých čtenářských zážitků? ... Od jejich prvního krátkého setkání jako by všechno už bylo předurčeno a nešlo to změnit. Pamatuji si, že se ho později zeptala, kdy ji začal mít rád? On vždy odpovídal, že to bylo jasné, když ji poprvé uviděl. Taková

romantika, takové směřování kupředu bez možnosti návratu – vyčetla jsem tehdy tu zápletku v krásné literatuře? Nebo jsem si tu představu vytvořila sama?

Ano, když ji poprvé uviděl, už byla ženou někoho jiného. Ale on se o to nikdy nezajímal. Rozhodl se pro ni, protože nikdy neviděl, že by vedle ní stál ještě někdo jiný – vyprávění o čistých citech mi jednoduše jde s lehkostí. Není třeba připomínat, že v současném rozpoložení už nevěřím v absolutní city. I kdyby existovaly, nechtěla bych, aby se s nimi moje hrdinka setkala!

II Rodina: YES? NO?

Stiskla jsem klávesu rychlého postupu vpřed, scéna na obrazovce se změnila, chtěla jsem najít jiný způsob nápravy.

„Na pozdější křižovatce, kdyby tvůj přítel neodešel, vzal by si tě a vybudovali byste rodinu, to je vlastně dobrá příležitost znovu ti napsat druhou polovinu života.“ Řekla jsem horlivě.

Moje hrdinka chvíli váhala. Jako by se přes její obličej na pár vteřin přelila vlna nadšení. Ještě jsem ji nestihla ani pořádně zhlédnout a ta představa už zmizela.

Zamrkala a tiše řekla: „Kdybychom opravdu byli spolu, asi bychom se kvůli našim povahám jednoho dne strašlivě pohádali.“

Na chvíli jsem se ponořila do vzpomínek. Minulé události byly zahaleny oparem. Jak to mezi nimi tehdy skutečně bylo? ... Zhoršuje se mi paměť?

Nebo bylo mé tehdejší dílo ještě nezralé a já jsem nepromyslela, jak psát o různých aspektech života?... Jeden druhého považovali za to nejdůležitější. Přemýšleli především nad zisky a ztrátami. Jak moje hlavní ženská postava řekla, vyjít spolu by nemusela být snadná věc.

„Nakonec je to možná lepší tak, jak je to teď. I když to nikam nevedlo, pořád to bylo to nejkrásnější,“ zopakovala.

Já jsem si zklamaně uvědomila, že během těch let si hrdinka z toho politováníhodného citu, kterému nebylo dopřáno, udělala zdroj radosti. A tak kdyby se její sen měl vyplnit, znamená to pro ni ztrátu volného prostoru představivosti. Jako její autorka jsem neměla problém tomu porozumět. Ve skutečnosti je mi velkým potěšením představovat si nejrůznější nerealizované možnosti postav z knih, snít o osudech hlavních postav poté, co ode mne odešly.

A proto musím přiznat, že jsem tehdy možná měla stejný problém jako moje hrdinka. Její pohled byl pod mým perem nejistý, postava křehká, od pohledu žádný pragmatický typ. Nyní jsou mojí specialitou schopné hrdinky. Jedna umí plánovat líp než druhá. Při důležitých životních volbách rozhodně nejednají bez důkladného rozvážení. Problémem však je, že mě ty postavy nedokážou dojmout. Proč jsem já, pro kterou tehdy bylo psaní vášní, začala vytvářet příběhy pro tyto manažersky zdatné postavy?

III Rodina: YES? NO?

Od obrazovky jsem se dívala na svou hrdinku, která stále víc a víc vypadala, že přijímá svůj osud, nechtěla jsem to vzdát a přišla jsem s dalším nápadem: „Nechám tvého manžela, aby tě

vyhledal, odpustí ti a smíříte se.“

Moje hlavní ženská postava opět zavrtěla hlavou, na obličeji rozhodný výraz.

Prohlásila, že si umí představit, že ta cesta zpět by určitě nebyla dobrá. Kousla se do rtu a zeptala se, co ji má odpustit? Jestliže si ona pořád myslí, že milenec je součástí rodiny, určitě není typ člověka, který by byl schopný tiše spolýkat vztek. Smíření odcizených manželů nakonec existuje jenom v televizních dramatech, pronesla bez zájmu.

Úmyslně i neúmyslně se opět dotkla mého bolavého místa. V současné době jsem kvůli živobytí napsala nemálo televizních her se šťastným koncem. Kdyby je moje hrdinka náhodou viděla, určitě by jimi opovrhovala. Při pohledu z druhé strany si ze sebe můžu dělat legraci, že šťastné konce vypadají jako komedie. Při otevřeném pohledu se totiž objeví podstata frašky. Scény plné hluku jsou ve skutečnosti velmi prázdné. Obávám se, že ve srovnání s jejím životem uzamčeným ve vzpomínkách se toto více blíží skutečné podobě lidského života.

Původně jsem před ní chtěla několika větami vysvětlit své psaní scénářů. Když se nad tím zamyslím, tak asi není třeba. Co bych řekla? V citech je vytrvalejší než já, moje hrdinka neustále žije v lítosti nad minulostí. Zdá se, že bych měla obdivovat její zamilovanost...

Ach, její tvrdohlavá povaha se ani trochu nezměnila, po tolik let je pořád pyšná a odtažitá, neústupná. Když se jí něco nelíbí, chladně si z druhých dělá legraci. Tyto rysy jsem schopná rozpoznat v povaze, kterou jsem jí tehdy vytvořila. V jejím obličeji se však objevilo pár věcí, které neznám. Jako třeba drobné vrásky u očních koutků. Když hledím na ten obličej, který zažil strasti i radosti života, cítím jednoduše bolest: bolest nad tím, jak prošla touto cestou? – já jako autorka jsem navíc v minulých letech nedokázala zvrátit její zkušenosti.

IV Rodina: YES? NO?

Dál v zápletkce příběhu je málo kostek, které bych pro ni mohla přesunout. V náhlé inspiraci jsem vymyslela způsob, jež příliš neovlivní celek: „Tvůj manžel to nezjistil, od začátku do konce zůstal v temnotě.“ Nadšeně jsem řekla: „Ty rozhodně hluboké city mezi tebou a tím mužem se staly minulostí dříve, než to manžel zaznamenal...“

Kývla, tvář bez výrazu, toto řešení jí nejspíše připadalo přijatelné.

Čím víc jsem nad tímto plánem přemýšlela, tím jsem byla spokojenější: zažila takzvanou ohromující vlnu citů, a tak by měla být schopná žít dále poklidně. Protože její city k manželovi nikdy nebyly příliš hluboké, tato epizoda vyvolala trochu studu a nakonec spolu vycházejí lépe.

„Až do jednoho dne,“ její zkušené a chápající oči na mě hleděly, věděla, že se opět objevila chyba v mnou vymyšleném příběhu.

„Až do jednoho dne,“ pokračovala jsem: „kdy jsi zaslechla zvonění telefonu, telefonát od ženy jsi zvedla ty, nejprve bylo ticho, po hodné chvíli se ozvalo – prosím, prosím je tam pan Jao? V tichém hlasu se projevovalo napětí a současně určitá pracně předstíraná normálnost.“

„Podívala ses na manžela a předala mu sluchátko. Pak ses vzdálila, z pračky jsi vytáhla několik kusů bavlněného oblečení, které se snadno zmačká, a pověsila je v koupelně, aby z nich okapala voda.“

Za mléčným sklem byl stále slyšet tichý hlas, byl zjevně nucený, ale ne tolik, aby vzbudil

podezření.

„Hm, já se podívám“, „tak domluveno“ – manželovým hlasem pronikala nervozita, slyšela jsi to, odhadovala jsi, že na mužových spáncích se právě objevuje studený pot! Netrpělivý, obával se, že druhá strana snad nezavěsí. Slyšela jsi, jak manžel opět spěšně pronáší: „tak takhle“, a pak tichý, důvěrný a tajemství dostatečně odhalující „na shledanou“.

„Pak manžel zavěsil, nemusela jsi zvedat hlavu, abys věděla, že manžel přišel. Postavil se poblíž dveří do koupelny a právě tajně pozoroval tvůj výraz. Když viděl, že tvůj výraz je uvolněný, jako by se mu ulevilo. Avšak cítil se trochu zahanbený. Udělal v místnosti několik kolísavých kroků, zakašlal, podlézavě s tebou chtěl mluvit, ale nemohl si najednou vzpomenout o čem...“

Když to slyšela až sem, viděla jsem, že moje hrdinka zvedla hlavu, jako by se ještě pořád dívala, jak z věšáku na prádlo v koupelně kape voda, a současně jako by sledovala stranou stojícího manžela, který chce hovořit, ale mlčí. Nad mužovým obočím... právě kloužou od kořenů obočí kapičky potu.

V příštím okamžiku moje hrdinka sklonila hlavu. Pochopila. Ve skutečnosti byla schopná chápat. Je prostě stejná jako manžel. Neví, co by měla říci. Ve skutečnosti všechno, co si s manželem chtěli říci, už si dávno víceméně řekli. Ona však není nevnímavá žena, snadno pocítí proměnu citů, při pohledu na manželovy sklíčené rysy nakonec pocítila lhostejnost – tím vším si prošla.

Co by nakonec měla dělat? Mají se manžel a ta jiná žena v telefonu rádi? Podobně jako ona a jiný muž tehdy? Jak by měla reagovat? Pomoci jim? Přirozeně respektuje tyto manželovy city. Přece jen, když zůstane klidná, chvíli počká a bude to pryč, neprožila takhle mnoho let? Nevěděla, jestli je to tolerance, smíření nebo lhostejnost. Pro ni je toto dost možná definice „rodiny“. Ve skutečnosti se to podobá reálné situaci mnoha lidí. Otázkou je, zda chce takto jít dál. Na cestách lidského života podobných labyrintu jako by existovaly zvláštní dveře. Vstoupit? Nebo odejít? Nevstupovat? Nebo neodcházet? Jaký výsledek je nakonec uspokojivější? Spravedlivější pro zúčastněné?

Jak to udělat? Je to nový vývojový diagram. Na každé křižovatce ukazují rozhodnutí zcela jinými směry, ale také přinášejí nové starosti a ztráty. A tak když po mnoha letech jednoho dne opět uvidím postavy svých románů, budu se vůči nim stejně cítit omluvně.

Za tohoto rozvažování jsem se definitivně rozhodla uzavřít tento příběh. Rozhodnutí lidského života totiž v žádném případě není možné jen tak změnit.

(autorčin dodatek)

V této povídce je jedna věta: „Dál je málo kostek, které bych pro ni mohla přesunout.“ Občas při nějaké příležitosti zaslechnu příběh jiné osoby, hlavní postava je bez únikové cesty uvězněná v manželství, stávající situace je jak stojatá voda. Když to slyším, mou mysl popadne netrpělivost, mám nutkání přestavět pro ni nějakou kostku nebo pro ni přepsat závěrečnou scénu.

V současném světě je málo příležitostí začít od začátku. Je škoda, že ani autorka v povídkách

neví kudy kam. Není schopna pomoci.

(V tomto okamžiku mě najednou napadlo, že během let jsem se já sama stala tolerantnější, možná proto, že během psaní jsem si zřetelněji uvědomila vlastní omezené důvody.)